

AD
IVSTA FVNEBRIA
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI ET DOMINO
DOMINO
FRIDERICO AVGVSTO
POLONIARVM REGI

MAGNO DVCI LITHVANIAE, RVSSIAE, PRVSSIAE,
MASOVIAE, SAMOGITIAE, KYOVIAE, VOLHYNIAE, PODOLIAE,
PODLACHIAE, LIVONIAE, SMOLENSCIAE, SEVERIAE ET SCHER-
NICOVIAE, DVCI SAXONIAE, IVLIAE, CLIVIAE ATQE MONTIVM,
ITEM ANGRIAE AC WESTPHALIAE, SACRI ROM. IMPERII ARCHI-
MARESCHALLO ET ELECTORI, LANDGRAVIO THVRINGIAE, MAR-
CHIONI MISNIAE, ET SVPERIORIS PARITER AC INFERIORIS LV-
SATIAE, BVRGGRAVIO MAGDEBVRGI, COMITI PRINCIPALI
DIGNITATE HENNEBERGAE, COMITI MARCAE, RAVENS-
BERGAE, BARBY ET HANOVIAE, DYNASTAE
IN RAVENSTEIN

DOMINO AC NVTRITORI SVO
QVONDAM CLEMENTISSIMO
PATRIAE PATRI INDVLGENTISSIMO
NVNC DESIDERATISSIMO

AB
ACADEMIA LIPSIENSI

DIE XXII. NOV. A. R. G. CIOIOCCCLXIII.

HORA IX.

IN TEMPLO PAVLINO PERSOLVENDA

INVITAT

ACADEMIAE RECTOR.

LIPSIAE

EX OFFICINA BREITKOPFIA.

Hist. Saxon.
C.
296, 23ⁿ.

H. La. Jung. 1561.
1891

AD
 IVSTA EVNERBIA
 SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
 PRINCIPI ET DOMINO
 DOMINO
 FRIDERICO AVGVSTO
 POLONIAE REGI

MAGNO DUCI LITHVANIAE, RVSIAE, PRVSSIAE,
 MASOVIAE, SAMOGITIAE, KYOVIAE, VOLHYNIAE, PODOLIAE,
 PODACHIAE, IVONIAE, SMOLENIAE, SEVERIAE ET SCHE-
 RIVONIAE, DUCI SAKONIAE, LITVIAE, CIVITAE ATOE MONTIVM,
 ITEM ANGLIAE ACQVIESCENTIAE, SACRI ROM. IMPERII ARCHI-
 MARSCHALLO ET ELECTORE LANDGRAVIO THVRINGIAE, MAR-
 CHIONI MISLIAE, ET VVIRIBVS PARTIBVS AC INFERIORIS LA-
 TIAE SVBGRVAVIO MAGDVBV REGI COMITI PRINCIPALI
 DIGNITATE HONORIBVS ET COMITATIBVS RAVENS-
 BERGAE BARONIS ET HANOVIAE DYNASTAE
 IN RAVENSTEIN

DOMINO AC IVTITORI SVO
 QVONDAM CLEMENTISSIMO
 PATRIAE PATRI INDVLGENTISSIMO
 NVNC DESIDERATISSIMO

ACADEMIAE LIPSIENSIS

DIE XXII. NOV. A. R. G. MDCCCLXIII.
 HORA 12.
 IN TEMPLE PAVLINO PERSOLVENDA

ACADEMIAE RECTOR.

LIPSIAE
 EX OFFICINA BREITKOPFII.

Non rata fuere Deo, rerum humanarum arbitro, vota, quae nuper, in pace noua, et reditu PATRIS PATRIAE exoptatissimo, suscepimus; nec contigit nobis ea, quam imaginabamur animis, laetitia, cuiusque ipsa imagine inani pascebamur, ut in hanc Urbem nostram venientem cerneremus, eiusque adspectu et praesentia frueremur: sed cui tempori hanc laetitiam destinabamus spei nostrae pietate, eo ipso SVIS, nobis, Patriae vniuersae ereptum lugemus. Adeo nihil in rebus humanis absolute laetum est, et laetissimis quibusque repentini alicuius mali acerbitas interuenit, nec liquidum esse aut diuturnum finit, quantumuis innocens ac pium, gaudium!

Quid primum aut maxime queramur ac miseremur, in tanto tamque multiplici dolore? Ipsum PRINCIPEM, post tantum interuallum, in amplexus SVORVM, et Patriae communis receptum, vixdum degustato paterno gaudio, in prima spe, et ipso conatu recreandae tot ex malis carae DOMVS et Patriae, repente occubuisse? an DOMVM AVGVSTAM, plenam adhuc pia laetitia e recepto tandem PARENTE OPTIMO, inter ipsa enixa studia exhilarandi natales regni atque vitae paternae, ad lugubria omnia redactam? an denique Patriam communem a desiderio absentis tam tristi de causa, tamque diu, PRINCIPIS OPTIMI, vix obliterato, ad longe acerbius desiderium sublatis de vita Parentis sui recidisse?

Sed omnia pariter miseranda sunt, luctuosissima omnia, nec ea subtili graduum discrimine distinguere finit magnitudo doloris, qui animos nostros confundit. Nec vero satis dignum arbitramur tanti Principis memoria, in funere eius ita indulgere dolori, ut nihil nisi triste cogitetur, sola mortis acerbitas obuersetur animis, vitae apte ad leniendum dolorem cogitandae nihil loci relinquatur. Facere hoc solent, quicumque vere carum sibi caput amiserunt, et sapienter lugere didicere, ut, posteaquam primi luctus ardor paullulum remisit, magis bonis eius cogitandis indulgeant, ut inde aliquid solatii et piae oblectationis capere possint, quam alant iacturae ipsius cogitatione moerorem ac foueant. Horum sapientem pietatem tanto magis imitandam arbitremur, quanto et verius et sapientius amaumus amissum Parentem communem; praesertim hoc tempore, quod memoriae eius digne condecorandae consecrauit publica pietas. Et quoniam haec est veluti prolusio quaedam illius officii, cuius etiam rite peragendi demonstrationem ac cohortationem debet habere nostra haec ad Vos, *Patres ac Ciues*, oratio; videamus, si quid ad eam rationem pertinens Vobis cogitandum praebere possimus.

Cum in nulla alia re magis consentiant homines, quam in felicitatis persequendae studio et contentione; quod eius expetendae stimulos acer-

59

rimos subiicit ipsa communis illa, semper sibi consentiens ac constans, natura: mirabile videri potest, tanta disensione distrahi eorundem iudicia de felicitate humana, et partibus eius inter se comparandis, pendendisque singularum momentis; nec modo in vita priuatorum, sed etiam, atque multo magis, Principum; quorum res vt sunt in altiori fastigio positae, fortiusque feriunt sensus animosque humanos, ita plus ambiguitatis faciunt, et in diuersa rapiunt iudiciorum humanorum, siue potius opinionum, leuitatem. Socratis discipulis, hominibus doctis et in veri iudicio exercitatis accidit hoc, auctore Cicerone, vt, cum vno magistro vti essent, tamen in summi boni iudicio valde discreparent, cum singuli Socratis auctoritate niterentur; propterea, quod Socrates alio tempore aliud vitae humanae bonum laudans varie adfecisset animos audientium, essetque alius alio sermone magis captus ac delinitus. Itaque fortasse tanto minus illa, quam diximus, disensio mirabilis debet videri, quanto potentius ferire solet rerum ipsarum, praesertim sensibilibum, vis, quam verborum in vmbra scholae lenis subtilitas.

Vniuersae quidem felicitatis summam, quantum nos vel legendo vel audiendo cognouimus, nulla cuiquam attribuere sustinuit assentatio, verecundia quadam, vt opinamur, sensus communis, qui absolutam et expletam omnibus partibus felicitatem sine haesitatione abiudicat generi humano. Etiam *Felicitis* cognomen raro vel adsciuit vanitas, vel attribuit adulatione. Croesi ambitio in felicitatis nomine et principatu adpetendo, primum sapientis viri oratione, mox rebus ipsis reuicta est: et speciosius ac probabilius *Magnos, Pios, Seruatores, Energetas, Callinicos etc.* praedicari putabant, quos cognominis honore insignes reddere cuperent, quam *Felices*. Apud Graecos quidem, ad adulationem sub Regibus abiectissimos, nunquam id cognomen in Regum honoribus est vsurpatum; apud Romanos autem, libera Ciuitate, vni et primo Sullae inditum (*Plin. H. N. VII, 43.*) initio facto ab familiari assentatione. (*Liv. XXX, 45.*) Sub Caesaribus magis frequentatum publice, reperimus, sed seculis deterioribus, in imensum aucta adulatione, inde ab Commodio. Ei primo senatus decretum attribuit, Perennio occiso, (*Lamprid. Comm. 8.*) idque ipse, captus inani nominis specie, in epistolis (*Dio Cass. LXXII. p. 824.*) et in numis titulisque vsurpauit.

Sed quibus Principum felicitatis laudem tribuit vetustas, in iis, etiam cum adulatio intercessit, tamen non vniuersae vitae summa, sed pars aliqua valuit, in qua quid supra vsitatorum exemplorum modum, praesertim in bellis gerendis, et in potentia comparanda, successisset; vt in Alexandro, cuius figuram pro felicitatis signo gestauit in annulo Caracalla; vt in Sulla, de quo supra dictum; vt in Augusto, cuius felicitas inter omina

2011

nouis

nouis Imperatoribus commemorata: vt in ceteris, qui hac felicium cen-
 sura aestimantur. Nam in his, quos commemorauimus, ipsis quanta ex-
 empla pariter ediderit fortuna aduersa, longum et superuacuum est referre,
 et in Augusto longa serie adnumerat *Plinius l. c. 45.*
 Enimvero si qua pars rerum humanarum digna est felicitatis nomine,
 a qua recte felices, vt in hac imperfectione humana, adpellari possint, ea
 certe existimari debet, quam Graeci vocant *εὐτεκνίαν*, sobolis praeclarae
 copiam, praesertim in Principe, cui nulla videtur maior, et pulcrior, et
 amabilior, et suauior, denique etiam gloriosior felicitas posse contingere.
 In quo genere pro rarae felicitatis exemplo commemoratur Macedonicus
 Metellus, Ciuitatis Romanae princeps, de quo verissime *Velleius*, in pri-
 mi vndecimo capite: *Vix vllius gentis, aetatis, ordinis hominem inue-*
neris, cuius felicitatem fortunae Metelli compares. Nam - - - quatuor
filios sustulit; omnes adultae aetatis vidit; omnes reliquit superstites et
honoratissimos. Mortui eius lectum pro Rostris sustulerunt quatuor filii;
vnus Consularis et Censorius, alter Consularis, tertius Consul, quartus Can-
didatus Consulatus, quem honorem adeptus est. Hoc est nimirum magis,
feliciter de vita migrare, quam mori.

Priuatos quidem homines, nemo dubitat, inter bona sua primo loco
 censere liberos, ad eos cetera sua omnia referre: his maxime viuere
 velle; his laborare; cum his partiri fructum rerum omnium; his parcos
 esse; his reponere, quae, defraudantes saepe genium, reliqua fecerint;
 his relinquere sua cupere; his eorumque posteris saepe per omnia testa-
 mentorum vincula adstringere; horum bonis, virtute, fortuna magis
 quam sua laetari; denique, si viuos, in rebus secundis, certe bona cum
 spe, relinquere possint, etiam aequiori animo a vita discedere. Vidimus
 senem morientem, iam captum lingua, circumstante lectum numerosa so-
 bole, de qua bonam spem habuisset, cum admoneretur, adesse liberos
 ipsius omnes, periculo patris congregatos, excitatum ea voce attollere
 oculos iam grauatos morte propinqua, et lente circumspectis ex ordine
 omnibus, leniter arridere; vt etiam in illo vltimo articulo, in quo rerum
 humanarum omnium vis ac sensus perit, tamen adhuc liberorum bono
 moueretur, et eius sensus suauitate mortis acerbitas vel leniretur vel extin-
 gueretur. Adeo etiam *εὐθανασίας* pars est in liberis bonis relinquendis,
 quanto igitur magis vitae beatae in fruendis. Mortuorum autem parentum
 verissimum et pulcherrimum ornatum (*καλλίστα ἐντάφια*, vt ille libertatem,
 quacum moreretur, appellabat,) quis dubitet esse in iis, in quibus viuorum
 maximum decus esse, mater Gracchorum vere et sapienter iudicabat.

Sed in Principibus sunt eadem fere omnia, atque etiam alia, tanto illa
 maiora, quanto etiam sunt cum republica coniunctiora. *Munimenta im-*
perii

59
perii bene Tacitus (H. IV, 52.), aulae subsidia Suetonius (Cal. 12.) appellat Principum liberos; quae pari iure vniuersae reipublicae subsidia et decora appellemus licet. Nam et ad Principum ipsorum non modo dignitatem, sed saepe etiam securitatem valent, et reipublicae vniuersae per eos multis modis cauetur; quae raro sine periculo aut multis magnisque incommodis sine liberis Principem habet. Principibus quidem ipsis natura est carior, si eam ex se genitis sunt relicturi. Quanti autem Principibus sit, habere sobolem bonam, quae in spem imperii adolescat, vel adoleuerit, quantum in iis bonum esse censeant, non eget demonstratione. An vero dubitamus, quin Croesus omnibus suis de Graecis victoriis libentissime redempturus fuerit filio, vel loquelam viuo, vel vitam mortuo? Augustum Caesarem autem quanti aestimaturum putamus, si imperium relinquere potuisset ex se nato potius, et simili huic, cui AVGVSTVS noster Saxoniam reliquit, quam Tiberio, hostis quondam filio, et Domino auaro ac superbo? ut qui etiam miser sibi, ut erat, videbatur, quod nepotes et heredes suos aut acerba morte amiserat, aut ob vitia intoleranda amouerat ab se et ab spe potiundi imperii, quod ipse pulcherrimum effecerat. Nam si quis referre se ad illud Epaminondae, Ciuitatis Thebaeae principis, velit, qui obiicienti, quod liberos nullos relinqueret patriae, at ex se natam relinquere, respondit, victoriam Leuctricam: primum in eo argutum solatium potius fuit orbitatis, quam ignorantia aut contemptus illius felicitatis; ac longe plus atque in longius tempus profuissent patriae filii, ad paternae sapientiae, moderationis et fortitudinis imitationem eruditi et conformati, quam victoria ea, quae, quamuis illustris, in perpaucos modo annos profuit.

Arbitramur, Vos intelligere, *Patres ac Cives*, quo spectet haec disputatio nostra, quam longiorem esse non sinit instituti ratio. Cupimus animos Vestros imbuere cogitationibus iis, quae et PRINCIPI nobis adempto sint gloriosae, Vobis autem memoriam EIVS commendatiorem amabilioremque reddant, inprimisque incendant studium exsequiarum Regiarum omni ratione celebrandarum. Alii populi Principes suos pro felicibus celebrent, qui, finibus imperii late propagatis, victoriis multis a potente hoste reportatis, multis nouarum prouinciarum titulis, ac spoliis multorum populorum onusti decessere; si ipsi inter illa tot felicia feliciores facti sunt, aut propter ea melius in posterum sibi ac suis sperare coeperunt: nobis AVGVSTI nostri felicitas placet, verissima illa et plena veri atque integri decoris, quae diuino munere accepta, sapientia IPSIVS seruata et aucta; quae nullius vel iniuria vel incommodo tristis, nullo sanguine cruenta, laetissima IPSI, laetissima Patriae fuit, tanto laetior, *Patres ac Cives*, quanto cum vtilitate ac salute nostra copulatio. Haec est in pulcherrima illa et felicissima prolis Regiae copia, cuius paucissima exempla omnis memoria antiqua et noua habet.

In

In qua commemoranda nefas fuerit praeterisse fecunditatis felicissimae matrem Regiam, et illius tantae felicitatis AVGVSTO Sociam, MARIAM IOSEPHAM, Reginam, quam inter medias belli tempestates morte repentina sibi ereptam, etiamnum luget grata Patria, lugebitque, quoad meminerit.

Iam quantam, quam perennem paternae ac regiae laetitiae materiam habuerit hic pulcherrimus liberorum regiorum chorus, quantam gloriae ad posteros mansurae, quantam utilitatis publicae, vix vlla oratio possit adsequi. Etenim in illo pectore, quod et naturae ipsius rara bonitas, et multo magis singularis pietas, indulgentia, lenitas, aequitas ad omnem sensum humanitatis emolliuerat, quantam voluptatem habuisse putemus vel adspectum talium liberorum suorum, vel cogitationem ingeniorum, virtutum, pietatis erga se, fortunae denique praesentis et futurae? Non est profecto credibile, aliud vel maius vel par lenimentum curarum et luctus habuisse in illo concursu malorum publicorum, in illo praesentissimo ex absentis Patriae miseriis et periculis dolore, quam hanc domesticae felicitatis cogitationem, vel petitam solatii causa, vel sponte oblatam. An vero potest esse obscurum, quomodo adfici solitus fuerit gloria DOMVS suae, quae populis Principes, copiis militum Duces mitteret, quae Siciliae Hispanisque Regiam dedisset, Franciae Reginam futuram, et ex his nepotes haberet, alium iam Regem, alios potentissimorum toto orbe regnorum futuros Reges, Ba-uarico porro Electori Coniugem, et, quod super omnia est, in qua esset HERES FILIVS, ea sapientia, virtute, eo animo in Patriam, NVRVVS denique, et se Socero, et tali Coniuge, genere, ingenio, sapientia et virtute dignissima, per quam etiam tot nepotibus ac neptibus felicissime aucta REGIA DOMVS esset.

Et quoniam parentes permagnam felicitatis suae partem iure ponunt in liberorum erga se amore et pietate, neque ea quicquam iis est suavius, praesertim in senectute, quae maxime in ea adquiescit: intelligi facile potest, quam felix hac parte senilis AVGVSTI Parentis aetas fuerit. Neque enim verisimile est, priuatum vnquam parentem, in cuius vita et spiritu esset totum liberorum patrimonium, magis carum suis fuisse, aut quamuis indulgentem, adeo cupide cultum ab liberis omni genere enixi obsequii. Id autem non ab simulatione officii, sed pietatis integerrima veritate profectum fuisse, cum aliis rebus doceri potest, tum maxime in morte REGIS luculenter patuit, quae talem simulationem et inutilem fecisset, et aperuisset. Etenim testes sunt multi, qui vel necessaria de causa ei spectaculo adfuere, vel temere inter consternationem irruerant, ita morientis vel modo mortui adpectu adfectos fuisse, vt nemo sine miseratione videre, nemo lacrimas tenere posset. Vix picturae exquisitum artificium exprimere illam speciem possit, nedum oratio. Alii caput labans attollere: alii manus tenere, oscu-
lari

59
lari manantibus lacrimis: si quid motus vitalis simile a venae sectione, a frictionibus appareret, gaudium lacrimis miscere: alii exanimis concidere: in his **NVRVS REGIA** medicos fatigare, vt medicamenta darent: cum negarent viuere, at darent; velut retractura fugientem animam, et, si posset, viuere coactura Patrem. Haec et his similia quam plena profundae pietatis! quam gloriosa Patri, gloriosa liberis! Non hoc fuit verissime, vt *Velleius* de Metello dixit, *magis feliciter de vita migrare, quam mori?*

Sed in primis regalis, vt voluptas et gloria, ita felicitas est ea, in cuius communionem venit Patria, hoc est, eadem publica. Dubitabimus igitur, Felicem praedicare **PARENTEM PATRIAE**, qui Saxoniae suae ac Ciuibus suis Principem ac Dominum reliquerit, qualem fingant cogitatione et optent votis, qui sapienter fingere et optare velint? cuius imperii omen felicissimum habuimus pacem nuper per ipsum factam, pignora autem habemus multa et magna tum ante susceptum imperium, tum in ipsis his initiis decreta et facta.

Sed laudandi noui **PRINCIPIS** aliud tempus et alius locus erit: nunc de Patre **AVGVSTO** agitur, cuius memoriae iustis honoribus condecorandae officium indicimus. Eius autem laudum partem nobis attingere visum est eam, quae et amabilis esset imprimis, et animos nostros maxime incenderet ad officium illud summo studio peragendum, quod etiam sola noui et exoptatissimi **PRINCIPIS** nostri voluntas nobis ita commendare debet, et commendabit vtique, vt eo nihil sanctius videatur. Ceteras laudes, plurimas et maximas commemorabit Generosissimae gentis Iuuenis, idemque studiis doctrinae perpolitus *Carolus Guilelmus de Carolouitz*, Eques Misnicus, qui Oratione Panegyrica in aede Paulina recitanda memoriam **REGIS** et **PARENTIS PATRIAE** optime meriti animis nostris commendabit. Ad eam igitur audiendam, et celebrandum adeo solenne exsequiarum officium, vt proximo die Martis, qui erit **XXII. Nov.** hora **IX.** *Illustrissimi Comites, Vtriusque Reipublicae Proceres,* et *Ciues ceteri, genere, ingenio, doctrina nobilissimi,* frequentes in aede S. Nicolai adsint, meque ducentem pompam in aedem Paulinam sequantur, etiam atque etiam rogo. A meridie etiam hora **II.** frequentiam praestabitis pro Concione, eadem in aede, dicturo super Iesaeae **LIV, 8.** Collegae nostro Venerando *D. Christiano Augusto Crusio*, et, precibus pie et religiose faciendis, primum gratias agetis pro beneficiis, quae Deus Patriae nostrae, huic Academiae et Vrbi, per tot annos, sub Principatu beatissimi **REGIS** indulfit, deinde nouo huic Principatui, de quo tam praeclare iustissimis de caussis speramus, pacem perpetuam, tranquillitatem, secunda omnia impetrabitis. **P. P. Domini. xxv. p. Trin. a. C. cxcvccclxiii.**

H. Sax. C. 296, 23.ⁿ